

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
ТА ГРАФІКИ**

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

**15 травня 2024 року
м. Одеса**

ОДЕСА – 2024

УДК: 378:37.09:7-057.86(08)

**Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 17 від 27.06.2024р.)**

Упорядники: Твердохлібова Я. М., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки;

Спасскова О. П., кандидат мистецтвознавства, асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки.

Рецензенти: Ракович В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету;

Бартенева І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 травня 2024 р., м. Одеса) / упоряд. Я. М. Твердохлібова, О. П. Спасскова. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2024. – 116 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи», яка відбувалася у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 15 травня 2024 року.

Збірник призначений для науковців (докторанти, аспіранти, магістранти), здобувачів вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, педагогічних працівників різних типів закладів освіти, художників, дизайнерів, представників творчих спілок, арт-ринку.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

4. Gombrich E. H. Art and Illusion: A Study in the Psychology of Pictorial Representaton. Phaidon, 1977. 444 p.

Олена ГЛАВЕНЧУК

методист,

викладач спеціальних дисциплін вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист Комунального закладу

«Одеський художній фаховий коледж імені М.Б. Грекова», член НСХУ, м. Одеса

МЕТОД ВИКЛАДАННЯ.

ДЕВІЗ ВИКЛАДАЧА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ: «БУДЬ-ЯКЕ НАВЧАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВИКОНАНЕ ЗДОБУВАЧЕМ ОСВІТИ – ПОТЕНЦІЙНА ВИСТАВКОВА РОБОТА»

Ключові слова: здобувач освіти, метод, методика, мотивація, виставка.

ЩО НАШТОВХНУЛО НА РОЗРОБКУ МЕТОДУ

Розв'язання педагогічної проблеми неухважного, неналежного ставлення здобувачів освіти будь якого періоду навчання до поточних, часто невеликих за обсягом навчальних завдань, які можуть здаватися здобувачам неважливими, наштовхнуло на пошук, розробку і використання ряду прийомів і підходівв педагогічній практиці для подолання явища «неважливості».

Невідповідальне ставлення до виконання певних поточних навчальних завдань можна спостерігати стосовно всіх освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності.

Періодично поставало питання як підняти рівень зацікавленості здобувачів освіти, як спонукати інтерес до певних завдань, як підтримувати мотиваціюі сталий розвиток та як досягти усвідомлення важливості відповідального, якісного, обдуманого виконання кожного навчального завдання в будь який період навчання і його вплив на подальший професійний розвиток.

МЕТА ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

- формування відповідального ставлення до виконання кожного художньо-творчого завдання в будь який період навчання;
- підняття рівня художньої та виконавської якості завдань, що виконують здобувачі в будь якому періоді навчання;
- формування поважного ставлення до власних робіт;
- усвідомлення здобувачем освіти для чого він навчається;
- підготовка фахівця максимально адаптованого для початку кар'єрного шляху в обраній сфері.

ЯК САМЕ ДОСЯГАЄТЬСЯ МЕТА

Опис

Виконання кожного завдання, навіть на рівні звичайних поточних робіт у здобувачів молодших курсів, розглядається як стабільна платформа для вираження своїх ідей, пошуків, експериментів та виконане завдання розглядається як робота яка потенційно може брати участь у публічних виставках не тільки в межах навчального закладу; може бути задіяна в художніх проєктах, які мають соціально значущий характер тощо. Здобувачі освіти отримують посил самостійно концентрувати власну увагу на нетривіальному підході до теми, професійності, естетичності та якості виконання, художній цінності та актуальності робіт. Важливо пояснити і показати на прикладах, як можна використати свою уяву, креативність та художній підхід для вирішення «стандартних» поточних навчальних завдань і як важливе поняття творчої новизни в мистецтві.

Здобувач отримує поради як можна презентувати свою роботу, дізнається про важливість подачі глядачу підготовленої, оформленої роботи, про важливість оформлення яке може виступати підтримуючою частиною композиції; про способи підбору оформлення; про підготовку до можливої експозиції (правила подачі каталожних даних, особливості оформлення роботи, кріплення, особливості упаковки відповідного твору, правила безпечного зберігання і транспортування); про пресреліз, подачу інформації про захід в соціальних мережах тощо.

Здобувачі звикають до корисної практики фіксування фото-відео зйомкою не тільки завершені творчі роботи, а й процес роботи над ними, що дає можливість додаткового аналізу та самоперевірки.

Регулярний конструктивний зворотній зв'язок: надання конструктивних порад та оцінок, що допомагають зростати як художникам; аналізувати і вирішувати будь-які труднощі або перешкоди, що виникають в освітньому процесі.

Цей метод викладання сприяє не тільки успішному засвоєнню навчальних матеріалів, але й стимулює розвиток творчого мислення, художнього самовираження, а й створює умови для позитивного ставлення до освітнього процесу та підготовці здобувачів до майбутньої професійної кар'єри в галузі мистецтва.

Завдяки навчанню набуваються необхідні компетентності в обраній сфері діяльності, з'являється впевненість у власних силах, підвищується самооцінка. Виставкова діяльність здобувача освіти – це вагома частина цього процесу.

З першого курсу розвиваються відкриті довірчі стосунки та художньо-творча співпраця «викладач-здобувач».

Способи застосування методу

Наявність доступного виставкового простору, виставкового середовища, навіть невеликого, є нагальною необхідністю.

Кожне навчальне завдання подається як таке, що є дотичним якійсь конкретній темі з перспективою участі виконаною роботою в тематичній виставці чи конкретному заході, навіть, наприклад соціально значущому; та/або завдання персоналізується по кожному здобувачу групи. Оголошується, що виконані роботи будуть доступні для перегляду широкій аудиторії. Це одразу мобілізує і змушує, ще до початку виконання налаштуватись на докладання більших зусиль ніж зазвичай.

Теми завдань можуть близькими здобувачам за духом або група пропонує певну кількість тем на вибір, обговорює, голосує за них тощо. Частина навчальних постановок (натюрморти, вибір ракурсів тощо) можуть бути створені саме здобувачами під контролем викладача. Натюрморт, який створили самі здобувачі сприймається з більшим ентузіазмом та виконується особливо відповідально.

Неочікувано ускладнені завдання зазвичай мобілізують можливості для подолання викликів. Дух змагання та здорова конкуренція стимулює.

Педагогічну проблему з глобальних питань мотивації у навчанні та розвитку творчого потенціалу молодих художників допоможе вирішити створення стимулюючого середовища, де кожен відчуває себе цінним та має можливість якісного зворотнього зв'язку. Більше персоналізації та пошук сильних сторін в

навчанні здобувача дає можливість, відштовхуючись від них, працювати над вдосконаленням інших.

Занурення у групові обговорення стосовно процесів в мистецькому світі, стимулювання активного обміну ідеями, надання викладачем якісних сучасних ресурсів для навчання, спілкування зі стейкхолдерами, відвідування творчих майстерень художників, відвідування художніх виставок допоможе здобувачам налаштуватися на створення затребуваного якісного мистецького продукту. Влаштування групової виставки, заходу; колективна і індивідуальна робота над етапами підготовки, спільна робота над створенням експозиції, демонстрацією робіт, все це є потужним механізмом для отримання навичок роботи автономно та в колективі.

Виставкова діяльність надає можливість показати свої напрацювання не лише своїм однокурсникам, а й широкій громадськості та професіоналам у галузі; отримати об'єктивну критику та поради з боку глядачів, інших художників та експертів; встановити корисні професійні контакти; отримувати зворотній емоційний зв'язок з глядачем.

Також здобувачі в процесі підготовки виставки отримують досвід презентаційної описової роботи (описують власну роботу), під керівництвом викладача готують матеріали для буклету до виставки, створюють дизайн афіші та буклету, пишуть пресреліз до виставки; готують матеріали та/або розміщують на сторінках студентського самоврядування коледжу в соціальних мережах.

Старшокурсники зазвичай можуть творчо співпрацювати з викладачами, брати участь у спільних художніх проєктах, виставках, акціях тощо; можуть ставати членами творчих спілок, творчих груп.

Заохочення і підтримка

Заохочення і підтримка здобувачів у сприйнятті кожного навчального завдання як потенційної виставкової роботи допоможе підняти художню якість виконуваних завдань, професійну майстерність виконання,будує їхню творчу впевненість та нівелює страхи щодо демонстрації (презентації) виконаної художньо-творчої роботи широкому загалу глядачів.

Як пов'язані, власний приклад викладача та творча активність здобувача

Власний приклад викладача може мати суттєвий вплив на активність та мотивацію до творчого підходу у виконанні завдань, надихати на відкритість новим ідеям та активним пошукам особистої художньої мови, збагачувати професійні навички здобувачів.

Якщо здобувачі бачать і чують викладача який демонструє інтерес до нових знань, умінь і навичок; який сам є продуктивним та створює актуальні, цікаві, роботи високої художньої якості, це надихне їх на активність та працьовитість. Важливо забезпечити можливість бачити викладача як діючого художника.

Відвідування творчої майстерні викладача.

Викладач може демонструвати здобувачам, як продуктивніше працювати, організовувати і розподіляти свій час, проводити дослідження та експериментувати з новими підходами.

Креативність.

Якщо викладач вдосконалюється, не стоїть на місці, вчиться сам (вчиться новому), використовує сучасні технології для навчання здобувачів, (наприклад, викладач має власний сучасний навчальний сайт) методики, дослідження, експерименти в своїй роботі, здобувачі можуть бачити, що креативність, актуальність, сучасність та інновації дійсно є рушійною силою в мистецтві.

Орієнтир на дорослого художника.

Приклад художньо-творчої діяльності викладача може виступати доступним орієнтиром для початку руху здобувачів освіти в мистецькому світі. Вони можуть поступово, невимушено отримувати досвід і знання щодо особливостей організації художніх виставок, виставкових проєктів, конкурсів, як презентувати свої роботи, як промовляти на виставках, спілкуватися з представниками мистецької спільноти, роботодавцями, як може будуватися мистецька, викладацька кар'єра тощо

Чим більше здобувачі бачать викладача, як діючого художника, тим потужнішою буде їх мотивація до розвитку.

Про повагу до власних зусиль щодо виконання навчальних завдань у здобувача-художника, повагу до виконаної роботи

Розповсюджені висловлювання і дії здобувачів освіти щодо виконаних ними завдань:

- я не такий талановитий як інші;

- у мене нічого не вийшло;
- моя робота не достойна бути показана:
- мені не потрібна ця робота, вона нічого не варта, не заслуговує уваги тощо;
- здобувач знищує роботу;
- здобувач знищує ескізи, починає знову і далі по колу;
- тощо

Виховання поваги до власних зусиль та виконаної роботи у здобувача-художника є важливою частиною методу «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти-художником – потенційна виставкова робота»

Шляхи подолання проблеми:

Створення сприятливого та підтримуючого середовища, де здобувач почувається комфортно і безпечно, висловлює та реалізує під керівництвом викладача свої ідеї. Підтримуюче середовище допоможе здобувачу відчувати, що їхні зусилля цінуються та враховуються.

Викладач може створити, наприклад, «банк ескізів», до яких здобувач може повернутися. Часто здобувач не може збагнути, що такого позитивного викладач бачить в його «недостойному» ескізі. Іноді просто потрібен час на усвідомлення.

Публічне визнання викладачем прогресу – потужний чинник підтримання нормальної самооцінки. Періодичне підкреслення того, як здобувачі вдосконалюються в професійній майстерності та розвиваються як художники, спонукає їх відчувати гордість за свою працю та прикладені зусилля. Важливо допомогти здобувачам сприймати плюси і мінуси своєї роботи. В нагоді стане ретельний аналіз та обговорення робіт, виявлення сильних сторін і вдосконалення слабких. Це допоможе бути конструктивно самокритичним та націленим на самовдосконалення. Також публічне визнання досягнень у формі, наприклад, участі власною творчою роботою у мистецькому заході, конкурсі, спілкування з представниками мистецької спільноти, стейкхолдерами в рамках заходів проведення виставок тощо, можуть значно підсилити впевненість здобувача. Відчуття гордості за досягнення зміцнить мотивацію на стабільне навчання і розвиток.

Рефлексія на кшталт "чого я досяг у цьому процесі?" допомагає здобувачу краще розуміти, аналізувати та оцінювати свої досягнення. У якості реалізації такого

прийому може слугувати індивідуальна бесіда або участь здобувача у групових тематичних дискусіях.

Наведенням відповідних прикладів та інспіраціями привертається увага здобувачів до особистостей відомих художників, які долали виклики та вдосконалювалися, можна надихнути здобувачів розглянути свої недоліки в іншій площині.

Як впливає перспектива участі у виставці власною творчою або навчальною роботою на здобувача освіти – молодого художника

Перспектива участі у виставці може бути сильним мотиваційним фактором в подоланні складнощів та набутті нових знань, умінь, навичок.

Проходження етапів підготовки до виставки допомагає здобувачам оцінити свій власний доробок, побачити свої досягнення під іншим кутом та виявити області для подальшого вдосконалення.

Звісно підготовка до художньої виставки створює певний корисний тиск, що допомагає відчути свої можливості, навчитися визначати творчі цілі і задачі та працювати на їх розв'язання, вчить розраховувати свій час, працювати за визначеним графіком. Здобувачі відчувають відповідальність за художню якість своїх робіт та за їх демонстрацією глядачам. Ще погляд на свій твір в іншому, зазвичай значно більшому виставковому просторі, спонукає до додаткового аналізу виконаної роботи. Також з'являється можливість проаналізувати свою роботу на тлі великої кількості робіт інших учасників.

Співпраця та обмін досвідом: Подія на кшталт заходів відкриття виставки включають можливість обміну досвідом та співпраці з іншими людьми мистецтва та поціновувачами мистецтва. Це сприяє обміну думками, досвідом, визначенню сенсів, взаємній підтримці та взаємному навчанню, виявленню областей для подальшого зростання, отримання контактів для співпраці з мистецькою спільнотою, стейкхолдерами тощо.

Зміст

Бартенєва І., Фазлуєв В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування до формування естетичної культури здобувачів освіти.....	3
Богайчук Л., Гвоздьова О. Образ Тараса Шевченка у творчості сучасних художників.....	7
Бредньова В., Прохорец І. Особливості методики графічної підготовки студентів молодших курсів на сучасному етапі.....	10
Брянський Г. Сенс педагогічно-мистецької творчості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у новітніх освітніх реаліях.....	13
Волинська О. Національна мистецька освіта України: досвід Галичини.....	17
Ворніков В. Формування толерантного менталітету особистості в світлі сучасних принципів навчання: інтегративна єдність мистецтва й педагогіки.....	20
Главенчук О. Метод викладання. Девіз викладача і здобувача освіти: «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти – потенційна виставкова робота».....	25
Гоманюк В. «Кодима-фест» – творча лабораторія Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Б. Грекова (досвід практичної роботи 2016-2019 н. р.).....	32
Ейвас Л. Самобутність професійного мистецтва витинанки дніпровського регіону.....	34
Ейвас Л., Губа А. Народна обрядова символіка у декоративних композиціях сучасних українських митців.....	37
Ковальов О., Мірошниченко Н. Історично-мистецькі основи етнокультурної спадщини Сіверщини.....	41
Красюк І. Освітні втрати та шляхи їх подолання в умовах воєнного стану.....	46
Крижевська С Необхідні складові підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.....	50
Литовченко Н., Поступаленко Р. Популяризація українського мистецтва за кордоном під час війни.....	52
Лоза Н., Борисюк З. Анімалістика у художньому ткальстві. Шлях у пошуку художнього образу у навчанні здобувачів вищої освіти художньо-графічного факультет.....	55
Малік О. Артрезиденція «Ціна свободи» – новації в творчому середовищі візуального мистецтва України.....	57
Мунтян С. Значення Петриківського розпису в сучасному мистецтві.....	59
Орос І. Сучасні інтерактивно-розвивальні методи навчання майбутніх художників-педагогів: поєднання друкованої та комп'ютерної графік.....	61
Петренко О., Люта Д. Петриківський розпис у його культурно-історичному й художньо-педагогічному вимірах.....	66

Петренко О., Щербакова Л. Естетично-ментальні параметри побудови індивідуальної роботи зі студентами в межах курсу «Художньо-прикладна графіка».....	70
Петрук Р., Воронюк А. Досвід розпису монументального об'єкта під керівництвом Володимира Прядки.....	75
Петрук Р., Прокопенко Г. До питання розробки монументального об'єкта як навчального завдання.....	77
Ракович В. Синтез традиційних і сучасних підходів під час вивчення матеріалознавства у живописі.....	79
Резніченко Г. Тарас Шевченко в українському образотворчому мистецтві.....	83
Смичковська О., Бредньова В. Удосконалення підходів до навчання онлайн на практичних заняттях з графічних дисциплін.....	86
Спаскова О. Дослідження декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини XVII – XVIII ст. у виданнях з книжкової колекції Бібліотеки Університету Ушинського.....	89
Спаскова О., Ван Сює Питання традицій та інновацій у підготовці магістрантів-художників із КНР.....	92
Твердохлібова Я. Методична підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.....	95
Харитонова І. Обґрунтування щодо ведення дисциплін «Робота на пленері», «Практика на пленері» елементарного підрівня початкової мистецької освітньо-виховної діяльності КЗПСО «Мистецька школа №15 імені Т. І. Боевої м. Одеси».....	99
Шевчук Т. Візії війни в сучасній українській політичній карикатурі та постері.....	102
Шкільник О. Тема козацтва в образотворчому мистецтві як засіб формування патріотизму і національної ідентичності особистості: історичний аспект.....	109

Наукове видання
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ
Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Одеса, 15 травня 2024 року